

Numărul 42. Oradea-mare 18/30 octombrie 1898. Anul XXXIV.

Apare duminică. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2 de an 4 fl., pe 3 luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei

Prin Dobrogea.

Dobrogea! Petec de pământ între cele din urmă frământări ale Dunărei și între valurile vecinic turbate ale Mării-Negre, iată-ne dar pe sinul teu. De mult te-am dorit, în sfârșit acum putem să-ți facem cunoștința.

Și în momentul acela ne împrospețăm în amintirea noastră tot ce am citit despre aceasta provincă.

Situată la marginea Europei resăritene, pe unde au cutrierat spre Bizanț toate popoarele barbare, istoria ei se pierde în negura legendelor.

Istoricii și geografilor vechi o cunosc sub numele de Scythia minor și Scythia pontica, făcând parte din prefectura pretoriului de orient, Thracia, cu capitala Tomis.

Numele „Dobrogea” se pomenește mai întâiu în veacul al XIV. Înțelesul acestei numiri nu este încă deplin stabilit. Unii susțin, că vine de la cuvântul bulgar „dobricea”, care înseamnă un pământ sterp; alții spun, că e cuvânt turcesc, care indică un loc fără păduri. Sunt și alte păreri; nouă înseamnă ni se pare, că acestea-s cele mai plausibile.¹

Ori care va fi fost originea numirii „Dobrogea”, este constat, că odinioară ea a aparținut dominațiunii romane. Gândurile noastre se întorc dar cu plăcere spre trecutul îndepărtat și simțim o mândrie că vechia provincă romană a devenit astăzi română; că opera de civilizație începută de imperiul roman, se continuă acum de către neamul românesc.

Stăpâniți de curiozitate, priviți în giur de noi. Ce oameni, ce îmbrăcăminte, ce limbă! Simțiam parcă un fior rece, care ne spunea că ne aflăm în mijlocul unui popor barbar. Figurele ursuze, fisionomiile crunte, privirile selbatice, hainele diforme și strigătele

neînțelese, ne făcuseră impresiune rea. Dobrogea, provincia României, ni se înfățișă foarte disgustător. Tot tătari și turci. Numai personalul garei vorbea românește.

Gara poartă numele de „Cernavodă-Pod” și e așezată pe movila de la malul Dunărei. În dosul garei se deschide spre Dunăre o vale care începe d'aici și ne conduce până la Constanța, despărțind Dobrogea în două.

Această vale, după unii, este alvia unui braț de odinioară al Dunărei; dar părerea aceasta e combătută cu desevărsire. Ideea înseamnă pare că revine. Dilele trecute șiarele au publicat, că se proiectează săparea unui canal în valea aceasta, spre a face o legătură pe apă între Dunăre și Marea-neagră mult mai scurtă, decât cea de acum cu încungiuorul până unde bătrânul fluviu se varsă în mare. Tot în valea aceasta e construită și calea ferată Cernavodă-Constanța.

Dincolo de vale, pe coasta catenei de coline ce se pierde în depărtări, se impune vederii noastre vestitul orașel Cerna-vodă. La gura văii spre Dunăre, Cernavodă este cheia Dobrogei, importantă atât din punct de vedere strategic, cât și din cel comercial.

Orașelul are o priveliște interesantă. Stradele sale resfirate neregulat, bisericile și în deosebi minaretele — primele ce vedem în călătoria noastră — ne arată un oraș oriental. Inse câteva clădiri, ce se ridică din mozaicul de tot felul de zidiri, ne probează că civilizația s-a implantat și-aice steagul și că lumina a început să se răspândească.

Cernavodă încă din vremile bătrâne a avut însemnătate mare; cu atâta mai importantă a devenit, de când s'a făcut tocmai acolo marele pod „Carol I” dintre România și Dobrogea.

Istoria fondării sale ne conduce până pe timpul Romanilor. Pe vremea aceea a existat în părțile acelea orașul Axipolis, ale cărui ruine îi păstrează și astăzi amintirea. Ilustrul nostru archeolog, dl Gr. G. Toc-

¹ Vezi: „Numele Dobrogei în diferite timpuri” de Ict. M. D. Ionescu, în revista „Ovidiu” din Constanța 1898 nr. 1.

lescu, a și început a face săpături acolo și se sperează un rezultat strălucit. Se poate, că Cernavodă s'a întemeiat, după ce s'a distrus vechiul Axipolis. Este constat, că aici Romanii au avut un punct strategic foarte însemnat. De aici încolo, pe malul drept al văii, au fost așa numitele Valuri ale lui Traian, cari se ved încă și acuma mai cu seamă între Cochirleni și Constanța. Dl Gr. G. Tocilescu, care a studiat aceste valuri, susține că sânt trei linii de fortificațiune, ce se pot urmări pe teren încă și astăzi pe o întindere de 60—70 kilometri: un val mic de pământ, un altul mai mare tot de pământ cu un șir des de lagăre sau cetăți, de pământ, în fine un al treilea val de zid construit din piatră cubică și întărit din distanță în distanță cu castre permanente tot de piatră. Aceste trei valuri, dice dl Tocilescu, ridicate pe rând la diferite epoce, anume cel mic de pământ mai întâiu, apoi cel mare de pământ și în urmă cel de piatră, și întrecându-se unul pe altul prin a lor tărie, apăsau, pe vremea împăraților romani, fruntăria nordică a imperiului la unul din punctele lui cele mai amenințate.¹

Numirea „Cernavodă“ este de origine slavă; turcii i-au dîs „Caras“ după balta cea mare între cele două brațe ale Dunărei, care asemenea se numește Caras.

De când Dobrogea a ajuns sub dominațiunea română și Cernavodă a făcut progres. Are cam 2300 de locuitori. Din aceștia vr'o 1400 sînt ortodoci, ceea ce înseamnă că tot atîția ar fi și Români, căci Grecii și Bulgarii intră și ei în nr. acesta. Mai sînt peste 500 de mohamedani, aproape la 300 catolici, restul se compune din jidani. Ortodocșii au o biserică, mohamedanii două geamii, iar ovreii o sinagogă. Are școli românești de băieți și de fete, precum și o școală musulmană.

Cernavodă, prin situația ei, fiind un port de mare însemnătate, se înțelege că principalul câștig de traiu al locuitorilor li se ofere acolo, pescuitul și comerțul le dau pâinea de toate zilele, mulți se ocupă și cu prăsirea vitelor, căci pentru agricultură au puțin teren.

După câteva minute urcăm iarăș în tren și plecăm în Dobrogea. Calea ferată, construită mai de mult de o companie engleză, în valea despre care vorbirăm, trece pe un teren pietros și neroditor. La o mică distanță sosim la stația Saligny, numită astfel în onoarea autorului marelui pod; e o stație secundară a stației Cernavoda-Pod.

De aici încolo urmează o călătorie din cele mai monotone ce se pot întipui. Calea ferată trece tot pe coasta din dreapta văii, nu ofere înse niciiri nici o priveliște mai interesantă. Terenul ce se întinde în giur de noi, în dreapta și în stînga, e pustiu cu deseversire; nu vedem un arbore, nici măcar o tufă sau vr'un pîrîu, numai niște buruieni arată că pământul nu ș-a perdut cu totul puterea roditoare.

Până unde străbate ochiul, pământ arător nu vedem, vite nu zărim, numai ici-colo iarbă uscată, poate pentru ca să dea dovadă, că aici totul a perit, că aici nu mai este nici o viață.

Jos, fundul văii, în contrast cu coastele ambelor maluri, ne infățișează tablouri mai variate. Acolo se întind lacuri, mlaștine cu pipirig și trestii, în care mii de cocostîrgi, rațe și gășce selbatece, dimpreună

¹ Veți: Monumentul triumfal de la Adam-Klissi, de Gr. G. Tocilescu, în revista „Ovidiu“ din Constanța, 1898 nr. 1.

cu alte multe soiuri de sburătoare, își joacă mîndrele după plac.

Un adevărat tablou diluvian acesta, în care croncînitul cioarelor, hăcîitul rațelor, gîgăitul gășcelor, cîripitul paserilor și cîntecul broașcelor fac o musică disonantă, care te convinge că ești în deplina selbătăcie a naturii.

Dornic privești pe ferești, să veți ceva viață; monotonia înse remâne aceeaș, numai apele din vale devin mai mari sau mai mici, numai berzele și rațele selbatice sînt mai multe sau mai puține.

Stația Mircea-vodă cel puțin îți amintește că ești pe pământ românesc; dar la Medjidie te afli iarăș în deplină barbarie... Și nu-ți vine să te cobori, ca să cunoști mai de aproape țara aceasta.

Dacă te urci pe o înălțime, scrie dl Gr. G. Tocilescu, te găsești așa de isolat, așa de părăsit, singuritatea așa te înspăimîntă, ca nicairi în alta parte de lume. Numai dacă te uiți cu băgare de seamă, observi ici și colo câte un ogor lucrat, câte o turmă ce pașce împrașciată, cîrduri de corbi cari au pîndit vr'o pradă; remâi în uimire când veți un fir de telegraf, pe stîlpul căruia stau aciuiați vulturii cei pleșuvi și puternici. Numai norul de praf al unei harabale, ce aleargă în fuga mare, te vestește că trăesc și prin acele locuri oameni. Dar trebuie să mergi ciasuri întregi până să dai de un sat. Locuințele sînt pitulate în văi, unde apa se scoate la mare adîncime din pământ și unde oamenii pot fi la adăpostul vînturilor. În fundul acelor văi, apele de ploaie neavînd scursoare, formează din când în când mlaștine pricinuitoare de friguri. Singura vegetațiune a țării crește prielnic numai pe văi: un tufiș pitic și rar și crînguri de mărăcini, din care sboară selbatici șoimi și coțofane tot două câte două; ici și colo se vede câte un pom roditor sau câte un teiu umbros. Cu totul aproape de aceste locuri adevărat binefăcătoare se grupează apoi sălașele, cari dacă numeră vre-o câteva decimi de case, trec printre localitățile însemnate. Oamenii mai săraci trăesc în bordeie săpate pe jumătate în pământ, avînd acoperișul oblu tot de pământ și coșuri de nuiele împletite. Cei mai cu dare de mînă au căscioare de lut cu stuf acoperite, cu intrarea spre sud și în față pridvor de lemn simplu, fără nici o podoabă. Stoguri înalte de grâu, arii deschise, oboruri de nuele pentru vite și niște pătule de formă particulară pentru porumb, alcătuiesc dependințele primitive ale curților mai mari, care, după modul antic, sînt împrejmuite cu val și șanț. Nu există biserică sau moschee. Locurile sfinte ale satelor, unde toți se duc în pelerinagiu și toți le îngrijesc ca averea cea mai prețioasă, sînt pușurile săpate la mare adîncime cu foarte mare cheltuială. De la Tristele lui Ovidiu și până astăzi se pare, că nici o îmbunătățire n'a încercat starea aceasta de lucruri, care poartă pe densa pecetea unor nenorociri seculare. Chiar faptul cum este compusă poporațiunea, amestecul acela pestriț de tot soiul de neamuri: tătari, turci, greci, țigani, bulgari și români ardeleni, pe cari istoria i-a vînturat în aceste locuri, ca pe un gunoiu al popoarelor, ne dă o iconă a miseriei staționare în cursul schimbător al sorții.¹

Statul român a introdus unele îmbunătățiri, dar aceste se observă mai cu seamă la Constanța și poate la Tulcea, capitalele celor două județe ale Dobrogei; în celelalte părți nu se vede decît numai începutul începutului, ori poate nici atîta.

¹ Veți: Gr. G. Tocilescu, opul citat în revista „Ovidiu“ din Constanța, nr. 1. 2.

La depărtare de 5 ore de Medjidie se află satul Adam-Klissi, unde dl Gr. G. Tocilescu a condus niște săpături cari i-au făcut gloria științifică.

Pân' acolo trebuie să călătorești în căruțe țărănești de tatar.

La început, scrie un călător,¹ nu vezi nimic decât dealuri pleșuve; nici un copac, verdeață de loc. De la jumătatea drumului înse priveliștea se schimbă; imediat ce ești din satul Peșterea, locuit de tatar, turci, găgăuți și români aduși din Transilvania, drumul trece printr'o vale șerpuită pe la poalele dealurilor pietroase ce o încungioară și din care marele Traian a scos pietrele necesare clădirii trofeului de la Adam-Klissi. După o călătorie de 5 ore, prăfuiți, oboșiți și sdruncinați ca vai de noi, ajungem în fine la satul Adam-Klissi. De aci pornim spre localitatea adevărat archeologică, ce se află la depărtare de vr'un sfert de cias. Oboșeală, sbucium etc. nu le mai simțim, n'avem timp a ne gândi la ele; ne aflăm în fața Trofeului, un masiv zidit în piatră pe o bază de 27 metri diametru. Impresia care ți-o face e indescrisibilă. Acest trofeu a fost ridicat de marele Traian în onoarea luptătorilor căzuți în o bătaie dată în acele locuri în contra Dacilor. La vr'o 20 de pași se află un mausoleu, în care a fost depusă cenușa soldaților căzuți cu glorie pe câmpul de bătaie. Numele lor cu localitățile de unde sunt erau săpate în o placă mare de piatră, care acum se află la Muzeul din București. Istoria nu spune nimic de aceasta luptă, dar dl Tocilescu probează până la evidență prin inscripțiile găsite, că aceasta luptă s'a petrecut chiar în Dobrogea, că a luat parte la ea și împăratul Traian și că în urma acelei lupte s'a ridicat trofeul și mausoleul. Ba mai mult, dsa spune că aceasta luptă se află desemnată chiar și în bas-reliefulurile de pe columna lui Traian în Roma. Mai departe se află resturile unui turn cu o basă compusă din patru rânduri de ziduri concentrice. Acest turn probabil servia ca punct de observație, luând în considerație poziția locului, care dominează dealurile din pregiur.

Din studiile făcute pân' acuma de dl Gr. G. Tocilescu, se constată că avem a face cu o cetate romană dispărută și în urmă restaurată sau poate acoperită chiar de o altă civilizație, grosolană înse față cu cea dintâiu. Cetatea avea două porți, între care eră „via principala“, porțile fiecare cu câte două turnuri. S'au mai descoperit apaducte foarte frumoase și solid lucrate, apoi mai multe basilice, dintre care cea mai frumoasă e basilica Iulia. — aceasta întru cât se poate constată după mărimea colosală și numărul enorm al coloanelor pe care se spriginiă. Cetatea ocupă o întindere de vr'o 12 hectare, din care numai o mică parte e desgropată.

Să dăm acuma cuvântul iarăș dlui Tocilescu, cel mai competent în aceasta chestiune. Dsa țice: Printre satele Dobrogei, Adam-Klissi se bucură de micul avantaj, că posedă un isvor de apă curgătoare; existența lui a fost pare-se motivul așezării aci a unui oraș în epoca romană. O poartă a acestei mici cetăți romane stă încă și astăzi în picioare, de și ruinată. Temeliile zidurilor împrejmuitoare, ale turnurilor de apărare și ale clădirilor mai mari din interior, s'au păstrat așa de bine, că se pot recunoaște în configurația terenului. Săpăturile ce am făcut aci din însărcinarea guvernului, fure respălitate între altele cu inscripțiuni, care

ne deteră la lumină numele orașului vechiu „Tropeum Traiani“ și al celui mai nou din epoca lui Constantin cel Mare, „Tropeum civitas“. Falcicul acest nume l-a primit de sigur și l-a purtat orașul nostru după monumentul triumfal al lui Traian, ce se înalță la câțiva kilometri mai sus, pe o sprinceană de deal pleșuv.

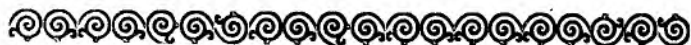
„Monumentul ofere forma unui turn circular clădit masiv numai din piatră și ciment, cu un diametru de 27 metri și înălțime de 18 metri. Așa de mare fiind, poți privi de pe densus, ca de pe un observator uriaș, în nemărginita zare, câmpiile lungi și de toate părțile deschise; pe sute de kilometri el domină tot terenul de giur-impregiur. . . Un cutremur îngrozitor trebuie să fi resturnat jos la pământ coronamentul acoperișului, acel măreț trofeu construit din gigantice strune de piatră, aședate una peste alta. Aceasta întemplantare a pus începutul unei dărmări pe care mânilor barbarilor au dus-o mai departe și au deseversit-o“¹

De la Medjidie încolo terenul începe a fi mai roditor. Vedem pământuri arătoare, care devin tot mai dese; printre ele pășuni mai verzi, cu turme de oi, precum arată și ilustrația din nr. acesta.

La Murfelțar — ori cum ți țice — începe o lume mai civilisată. Zărim și oameni lucrând la câmp. Ici colo apare și câte un sălaș. Ne apropiăm de Constanța.

O simțire stranie ne cuprinde, căci în curând avem să vedem marea. Trenul urcă pe o colină, de unde de odată ni se înfățișează o panoramă de nesfârșită zare. Sărim la ferești s'o vedem mai bine. Firmamentul pare că se coboară cu toată măreția sa până la pământ. Și totuș par că nu e firmamentul; e poate aripa unui urieș al poveștilor, care ține umbră pământului. O privim cu fiori. Într'aceste la mijloc, ca Vinerea din valuri, apare orașul Constanța. Zarea albastră-întunecoasă îi face o cadră feerică. Până unde străbate ochiul, aceeaș albăstrie mohorită. E marea. Am sosit la Constanța.

IOSIF VULCAN.

La revedere.

*Cud frunzele de tei atinse
De-a toamnei rece adiere,
Și ca în freamete de doruri
Par a șopti „la revedere“.*

*Cocori în cârduri călătoare
Pe drumul norilor s'adună
Și ca un blând „la revedere“
Cântarea lor de-adio răsună.*

*Și numai inima pustie
Remâne fără mângăere,
Și mai îngână ca perdută
Deșertul glas „la revedere“.*

TRAIAN MIHAIU.

¹ Drapelul, 1898, nr. 806.

¹ „Ovidiu“ articolul citat.

Pălăria de violele.

I

În odăița lui elegantă din strada Vămii, trântit pe o sofa, Alexe, cu țigara în gură, citia pentru a doua oară o scrisoare pe care i-o trimisese tușica lui, bătăna dnă Dudeanu.

„Dragă nepoate,

„M'am gândit mult la ultima noastră convorbire în privința căsătoriei tale.

„E în lume o dsoară Măleanu, care — admitând că o să-i plăci, — ți-ar conveni de minune. Nu-ți vorbesc de calitățile sale morale, știindu-te un băiat prea practic ca să te sinchisești de asemenea nimicuri. Me mărginesc să-ți spui că fata are o zestre de o sută de mii de lei și că e de o simplitate de necrețut.

„Acum, înțelege bine că n'o să me încerc să fac căsătoria aceasta. Chiar acum îmi pregătesc cuferele ca să plec diseară în Moldova. Nu pot să me fac ridiculă ducându-mă să propui unor oameni, cari dau o zestre de o sută de mii lei, pe un nepot care n'are nici lăscăe frântă, sau cam așa ceva.

„Dar ești băiat plăcut, ai spirit une-ori și, pe de asupra, mai ai și mustăți frumoase; fetele sunt une-ori foarte romanțioase, și de aceea îți atrag atențiunea asupra faptului.

„Dacă vrei să vezi „obiectul“ în chestiune, știu că va fi diseară în prima avant-scenă de la Teatrul Național.

„După ce vei cunoaște pe persoana din vedere, sunt sigură că tu, cu puțină dibăcie, vei izbuti s'o întâlnești iarăș și să intri în relațiuni cu dânsa.

„Restul te privește.

„Se prea poate ca să nu izbutești, dar, sincer vorbind, partida e prea frumoasă ca să nu încerci s'o joci.

„La revedere; o să ne vedem la întoarcerea mea, până atunci, îți urez petrecere bună de vară și izbândă în întreprindere.

„Tușica ta care te iubește,

„Maria Dudeanu.“

Și, în „Post Scriptum“, buna tușică adăogă:

„Se prea poate ca și ceilalți Măleani, — căci sunt doi frați cu acest nume, — să fie d'asemenea în avant-scenă cu fata lor. Nu confundă, căci aceasta nu are nici o zestre.

„Dar e ușor să nu te 'nșeli: a ta, „cea adevărată“, o să aibă diseară o pălărie de violele“.

Alexe rostogoli scrisoarea mototolită în mână și scoase două-trei fumuri din țigară, pe cari le aruncă în rotocoale în aer.

Nici odată, ca în ziua aceea, nu simțise plăcerile vieții de flăcău.

Cine eră dsoara asta Măleanu?

Tușica lui spusese prea puțin despre dânsa, căci dacă chestiunea banilor eră principală pentru el, erau înse și alte amănunte, cari îl interesau de aproape: voiă ca tinăra fată să-i placă, și el, care se pricepea în fete frumoase, găsiă că și calitățile fizice își au importanța lor.

Trebuia dar să fie urită, dsoara asta Măleanu, cu pălăria ei de violele; da, de sigur, eră pocită.

Și, uite, de asta, n'o să se ducă diseară la teatru.

Dar privirea lui cădă iarăș pe scrisoarea tușichii.

O sută de mii de lei! Cifra e frumoșică și merită gândire.

Și, d'aceea, peste câteva ciasuri, se îndreptă spre teatru, dar, trebuie să spunem spre lauda lui, nu prea încredințat, pentru că, ori cât de frumoase erau mustățile lui, nu putea admite c'o să poată lua o zestre așa de frumoasă.

Din fotoliul de orchestă, în care se aședase, sta cu benoclu țintă pe frumoasa avant-scenă, așteptând cu nerăbdare sosirea chirașilor ei.

În sfârșit familia Măleanu se ivi.

Părinții se aședară în fundul lojei și doue fete se instalară în față.

Una blondă, grațioasă, adorabilă și fermecătoare.

Cealaltă slabă, înaltă, cu un nas care nu se mai sfârșia, și, — vai! — c'o pălărie de violele!

— Uite norocul meu! — se gândi Alexe cu turbare; verișoara e drăguță și are tot ce-i trebuie ca să placă.

Cât ținu actul întău, benogla într'una pe dsoara cu pălăria de violele.

Dar se uită adesea și la tovarășa ei care îl seducea din ce în ce mai mult cu gesturile și mișcările ei grațioase.

Cortina se lăsase de câteva minute, când se simți bătut pe umăr:

— Uite, Eugeniu! țise el recunoscând pe un vechiu tovarăș de școală; ai venit la teatru?

— Da; dar plec. Am venit să văd cum o să iasă noua debutantă. Am vădut-o și acum me duc să me pregătesc de plecare.

— Nu stai nici până la sfârșitul antractului?

— N'am nici o clipă de pierdut; și apoi am zărit pe Măleanu într'o avant-scenă și politeța cere să me duc să-l salut.

Alexe tresări.

— Ah! cunoști pe Măleanu! Cu atât mai bine! Ia spune-mi, fata aceea, aceea care are o pălărie cu violele...

Dar Eugeniu, care se uitase la ciasornic, exclamă:

— Drace!.. Așa de târziu! N'am nici o clipă de pierdut, dragă. Iute, să-i salut și o șterg...

Alexe se luă după el.

— Ia spune, cine sunt Mălenii ăștia?

Dar Eugeniu n'auziă și străbătea coridoarele cu nerăbdare, pe când Alexe pe urma lui repetă mereu:

— Ia spune, cine sunt Mălenii ăștia?

— Dracu să te ia cu Mălenii ței! țise Eugeniu plictisit. Ce ai cu ei? Nu-i cunoști?

— Nu!

— Dacă e așa, vino să ți-i recomand. Aide cu mine!

Alexe n'avu vreme de gândit.

Erau deja înaintea uși de la avant-scenă și Eugeniu, care nu se gândia decât la plecare, într'o clipă își presintase respectele lui mai întăi, apoi pe prietenul seu și plecase, lăsându-l foarte incurcat în loja aceasta.

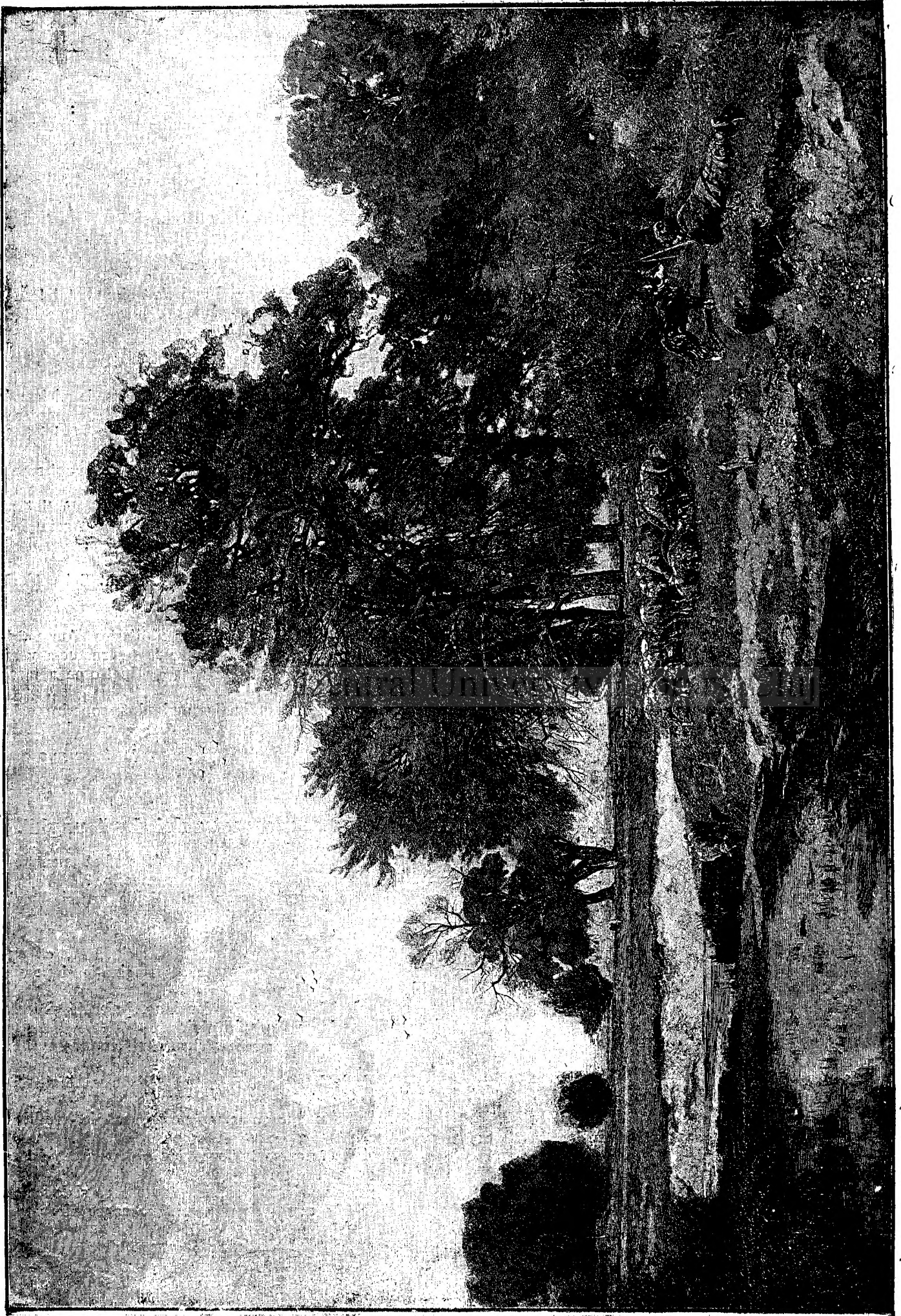
Cu toate că tinăra blondă eră și mai delicioasă de aproape, Alexa avu curagiul să adreseze cele mai grațioase zimbete fetei cu pălăria de violele.

Vorbiră de tușica Dudeanu, de unii și de alții și d'o sută ș-o mie de nimicuri.

Tinărul desfășură atâtă amabilitate și atâtă spirit, încât dsoara Agata, — proprietara frumoasei pălării de violele — fu fermecată de la început.

Și, toată noaptea, Alexe se gândi că tușica lui avusese dreptate când țisese că frumoasele lui mustăți prețuesc o sută de mii de lei zestre.

D I N D O B R O G G E A .

II

Dumineca viitoare, dimineața, se întâlnește la șosea; se salută numai, dar o furtună care izbucni de odată, sili pe toată lumea să se refugieze la bufet, și, natural că Mălenii și Alexe vorbiră împreună tot timpul cât ținu ploaia.

Peste câteva zile, se întâlnește la teatru. — la operă de astă dată, — unde biata Agata, într'o rochie decoltată, își arată niște oase înșirate, pe când lângă dâna verișoara ei triumfă cu umerii ei plini și grațioși.

Alexe petrecu antractul în loja lor.

Află că dra Maria, — blonda cea frumoasă, — și familia ei se ducea la Sinaia, pe când Agata cu ai sei se duceau la Mangalia.

— Dacă nu cunoști Mangalia, ar trebui să vii s'o vezi, — dîseră părinții Agatii; e o localitate foarte plăcută pe malul mării!

La pofțirea asta pe față, Alexe tresări. Și se uită o clipă la Maria. Nici o femeie nu-i plăcuse așa de mult și timp de o secundă o idee nebună îi trecu prin cap: să lase ori-ce interes de o parte și să facă o căsătorie de dragoste.

Dar eră prea stăpân pe sine, ca să nu-și vie în fire numai decăt.

Se uită la Agata și o găsi lipsită de ori ce farmec, dar se gândi că o sulă de mii de lei puteau să dea oare cari atracții acestei făpturi urite, și dîse cu vocea cea mai plăcută:

— Negreșit. În totdeauna am avut de gând să văd Mangalia. Voiu veni dar să petrec câteva zile acolo.

III

Peste o săptămână se aflau în fața mării.

Zimbetele și privirile înfocate ale Agatei, Alexe le pricepea, atribuindu-le frumoaselor lui mustăți; dar nu pricepea ușurința cu care părinții ei, cari dau o sută de mii de lei, îi încurajă curtea ce făcea fetei lor.

Într'o zi, fiind singuri, Alexe se hotărî în sfârșit să-și facă declarația.

„Fetele sunt une-ori foarte romanțioase, — îi dîsesse tușică sa.

Se apropie de dra Măleanu și, cu vocea tremurătoare:

— Agato, murmură el cu un suspin sentimental, sunt foarte nenorocit!

— Nenorocit, dta? . . . De ce? . . .

— N'ai ghicit? Trebuie dar să am curajul ca să-ți spui. Te iubesc!

— Me iubești? . . . Dacă e așa, de ce nu te duci să te rogi de tata ca să-ți acorde mâna mea?

Peste o jumătate de cias, părinții primiau cereerea tinărului.

— Sîntem foarte măguliți, dragă, de cererea dta, — dîse dnu Măleanu, — și sîntem siguri că nici dta nu ești indiferent copilei noastre . . . Numai, lăsând ori-ce simțământ de-o parte, e leal, mai înainte de a merge mai departe, să vorbim și despre interese. Trebuie să știi că . . .

— Înțeleg eu, unde vrei să vii — scorpie bătrână — își dîse Alexe. Vrei să me zrdobești cu suta de mii de franci. Stai tu . . . Am să-ți tai apa de la moară și o să-mi dau rolul de generos, cum nu e altul . . .

Și pe când dl Măleanu continuă:

— Cât despre zestre, Agat . . .

Tinărul îl întrerupse cu un gest măreț:

— Ah! te rog să nu mai vorbim de asta. Nu știu ce are dra fata dvoastră și nici nu vreau să știu. O iubesc și vreau s'o iau numai pentru dâna.

— Bravo, tinere! . . . strigă tatăl! . . . Asta e frumos din partea dta.

Și bătrânul adăogă, suflându-și nasul cu înduioșare:

— Asta mai dîc și eu că e căsătorie de dragoste!

Alexe își dîse întrînd în odaia lui:

— Doamne! Ce naivi mai sînt și unii tați! Țta crede, că iau pe fie-sa pentru ochii ei frumoși! Ce proști.

IV

Logodna se anunțase oficial și Alexe, la picioarele dșoarei Măleanu, se siliă să-și joace rolul de amoresat.

— Ți-aduci aminte, dragă, de seara fericită în care te-am vădut pentru prima oară?

— Oh! Da! La teatru; eram într'o avant-scenă. Aveam o rochie verde, nu e așa?

— Da, ș-o pălărie de vioarele! complectă tinărul.

— O pălărie de vioarele! . . . dîse dra Agata Măleanu . . . Eu? . . . O pălărie de vioarele? . . .

Apoi, rîdînd:

— Ah, da! Ai dreptate, — adăogă. Eră pălăria verișoarei?

— Cum?

— Deu, da! Fetele au gusturi d'astea. Am prânzit împreună, și, când să plecăm la teatru, ne-a venit gustul să schimbăm pălăriile. Maria a luat-o pe a mea; și eu am luat-o pe a ei! . . .

Alexe, care se învinețise auzind descoperirea asta, n'avu putere să mai dîcă nici măcar o vorbuliță . . .

DUMITRU CĂMPULUNGEANU.

Cunoașcerea caracterului după unghii.

Care parte a corpului nu s'a studiat pentru a căută să se ghicească caracterul oamenilor?

După ridicăturile craniului, liniile mânei, lungimea nasului, forma limbei, iată că se leagă acum și de unghiile degetelor.

Aceiași observatori asigură, într'adevăr, că unghiile lungi și înguste însemnează imaginație și poezie, iubirea artelor și lenevie.

Lungi și late arată înțelepciune, judecată și toate facultățile serioase ale spiritului.

Late și scurte, mânia și bruscheță, opunere și încăpăținare.

Unghiile bine colorate arată virtute, sănătate, fericire, curaj și dărnicie.

Unghiile uscate și spărgăcioase, mânia, crușime, ceartă cu bătae, galceavă și omor.

Unghiile întoarse în formă de ghiare arată fățărnicie și reutate.

Unghiile mari arată slăbiciune de corp și de suflet.

Iar cele scurte și roase până la carne vie, dobitocie și desfrâu.

V i s . . .

I

*Eră vs. Pe boltă 'ntinsă
Mândra nopților crăiasă . . .
Noi mergeam prin crâng alături,
Mire cu și ea mireasă.*

*Ascultam, cum sună dulce
Cântul de priveghitoare,
Cum se sbate 'n ropot tainic
Murmuitul de isvoare . . .*

*Florile din somn trezite
Se uitau cu drag la ea . . .
„Uite asta-i sora voastră,
„Asta e mireasa mea!“*

*Ele ne priveau cu ochii 'n
Lacrimi dulci de bucurie . . .
A fost vis . . . Trecură iute . . .
Oare când o să mai vie?!*

II

*M'am văcut în vis, iubitito,
Om bărbat în toată firea . . .
Și eram iar împreună,
Îți reaminteam iubirea*

*De acum: „Erai copilă
„Dragă și eram copii
„Amândoi . . . Mai ții tu minte
„Cum scrieam cu poezii.*

*„Cum mi-am intrupat în ele
„Marea dragostei întreagă . . .
„Eu mai țin și-acum la tine . . .
„Tu me vrei pe mine dragă? . .*

*„Me iubești?“ . . . Tu dulce jalnic
Me priveai . . . Apoi șoptit . . .
Mi-ai răspuns . . . De-aș ști eu Doamne
Ce mi-ai spus . . . Dar n'am trezit.*

1897.

V1-N1

În tramvai :

Muma, fiicei sale de 5 ani :

— Mica mea, dă piesa asta conductorului.

Copila, cu voce tare :

— Asla-i piasa aia falsă pe care nu ai putut-o da nicăieri?

Despre disciplina modernă.

(Urmare.)

Din generațiunea de azi chiar știința șterge incetul cu incetul simțul cel mai sublim, religiositatea. Aceasta generațiune, aproape toată, nu recunoaște decât una putere creatoare, guvernatoare și nimicitoare: natura. Astfel o învață „civilizațiunea“ și dacă cineva voește să treacă drept om deștept, are să propovăduiască aceeași credință. De aici urmează că-și bate joc de cele mai sfinte simțiri, desprețuește și ride de cei ce țin la religione, numindu-i „bigoți“.

El necunoaște pe Dumnezeu, ca să se acomodeze lumii. Dar atâta nu-i destul; el trebuie să-și câștige niște formalități pe care le cere bon-tonul. Învățătura asta nu-l costă multă osteneală; n'are decât să se supună curentului din giurul seu. Lipsa spiritului se acomodează cu larva îngâmfării.

Multe erori morale sunt, pe cari legea nu le pedepsește, societatea nu le judecă; de și urmările lor sunt chiar așa de desastroase, ca și ale păcatelor mai mari. Dintre acestea mai condamnabilă e clevetirea.

Este de prisos să insistăm asupra acestei urite patime. Cine n'a simțit dispreț față de acest obicei al multora? Toți îi dorim pierirea și puțini o stingem, căci ea se furizează pe neobservate în firea noastră. Ea se produce mai de multe-ori prin ușurătate, invidie, sau rea-voință și se desvoaltă prin buna primire. Clevetirea de multe ori stinge ideile sublime, onorul, demnitatea, respectul și rădică de-asupra lor un cinism mârșav și neomenesc.

Ce să dic despre egoism? sau în limba modernă, lupta pentru existență! Activitatea indiviților este îndreptată spre câștigarea ticnei, a binelui seu propriu. A șterge lacrimile suferindului, în taină, fără reclamă; a sprigini bătrânețele; a jertfi materialmente pe altariul umanismului; însuflețirea pentru niște scopuri desinteresate, ce ne înalță la o sferă mai ideală, mai fericită, — toate aceste sunt rarități. — Ingratitudinea, nemulțămirea și opunerea fiască deșteaptă multe dureri în inimile părinților și storc multe lacrimi din ochii lor.

Dar ce să mai continuez?!

Nereligiositatea, neadevărul, clevetirea, nestatornicia, opunerea, oportunismul, egoismul, superficialitatea, fățarnicia: iată podoabele timpului al cărui schelet se compune din direcțiunile moderne vacilante.

Iată unde ajunge omul, dacă nu-și pricepe demnitatea.

Iată ce produce știința omenească dacă trece marginile sferei ce-i compete. Iată disciplina modernă, denaturată, în producțiunile ei.

Iată năluca timpului din salon, de unde apoi străbate și mai jos.

Dacă privim toate aceste, ne cuprinde mila, ne vine să dăm dreptate criticei bătrânilor disgustați, în fața acestui „progres“. Ni se deșteaptă un dor de o viață mai sănătoasă, — și luăm firma hotărîre, d' a strădui să realizăm acest dor!

Dar dacă așa este spiritul timpului, acela se poate și strămută! Cine l-a desfigurat, îl poate și reformă.

Ce cheamare are disciplina modernă? Ca mîntea fragedă să-și însușească incetîșor legea morală; ca voința să se deprindă în împlinirea aceleia și așa să se formeze caracterul moral. Științei pedagogice, ori și cât de modernă să fie, nu-i compete a schimbă sau a schi-

mosi aceasta bază, nici scopul omului. Datoria ei este a crește omul după chipul și asemănarea lui Ddeu, dezvoltând moralitatea în el la perfecțiune posibilă. Chiamarea ei este a scrută firea omenească și a găsi mijloacele cele mai potrivite pentru atingerea scopului.

Dacă pedagogul simte lipsa unui model, a unui ideal, — compună-și idealul din legea morală, un ideal personificat, perfect. Figurile omenești înse, fie cât de mărețe, nu satisfac. Ele nu întrucesc perfect conțelegerea voinței cu mintea. Ce fericit este dar omul, chiar pedagogul, că poate găsi idealul personificat gata în ênsuș legislatorul legii morale, în cel mai perfect pedagog, în Isus Christos! Până ce nu va găsi șciința măcar și în fantasia, mai perfect ideal, nu sgu-duiască temelia solidă a disciplinei.

Și pe timpul lui Christos a fost deformat spiritul timpului. El înse l-a dires, și ne-a făcut atenți, că pedagogul are să aleagă cu multă pătrundere ce este potrivit pentru dezvoltarea unui suflet tiner. Și El a ales școala drept factor de frunte al disciplinei, spre a produce nou spirit.

Să considerăm școala de o societate în miniatură; în cercul acestei societăți să nisuiim a produce acel spirit, pe care vrem să-l introducem în viața dorită, în lumea la care aspirăm.

Delăturarea tuturor acelor impresiuni, cari ar avé influință nefavorabilă asupra acestui spirit; a ferii aceste societate de faptele inspirate de patimele ce domnesc afară de școală; și stêrnirea impulsului intern al activității, spre tot ce e bun, frumos și adevărat: iată chiamarea disciplinei moderne, de la care depinde întreg sistemul și tot progresul educațiunii.

Însemnătatea disciplinei este demult constatată, ca un factor principal al educațiunii; nici cei mai deștepti pedagogi nu admit educațiunea fără disciplină intensivă. „Mare trebuință este mai ales în zilele de aji de disciplină bună în școală — dice Herder — unde elevul se va deprinde cu fapte bune; căci, dacă aci face rele, unde nu va face? În cercurile societății toate sânt numai spoiala bon-tonului și a curtuoașiei; a slăbit mult venerarea bunului și rigorosului moral“.

Locke ofere disciplinei primul loc dintre acelea mijloace, cu cari conlucrăm la formarea caracterului, pentru că: „caracterul omului se manifestează în fapte, iar acestea se direg prin disciplină“. „Disciplina oțelește caracterul“ dice Herbart. Comenius dice, că „prin disciplină elevul se deprinde cu îndeplinirea datoriilor; dar să nu fie siluitoare, ci pătrunsă de spirit creștinesc, — iubire, — bunavoință și tact“.

Așá dară, noi avem să așteptăm mai mult de la disciplină, prin care ênsaș pornirea faptelor se regulează și perfecționează, prin urmare se desvoaltă o dispoziție psihologică spre bine, — decât de la diregerea din afară a faptelor: pedepsire sau premiare. Ea trebuie să preceadă faptele din afară; să producă impresiunea mai adâncă și mai stăruitoare, care să formeze spiritul și să-l facă abil de a desprețui tot ce i-ar imprimá una sau alta trăsătură din tipul schițat în rândurile de mai nainte.

De aci urmează, că disciplina e împreunată cu cele mai multe greutăți; pentru că a urmări în continuu cu ochi ageri și inimă pătrunsă de adevăr, ca tot ce se întemplă în giurul tinerimei, să stee în deplină armonie cu cerințele morale; a cumpeni că prin ce o poate îndemnă la fapte bune și reținé de la cele rele: pune la încercare toate puterile educatorului. Stăruița aceasta pretinde de la educator cultură, is-

tețime, conșciințiositate, tact, manieră. Ba deslegarea corectă a acestei probleme presupune mai mult, decât însușirile înșirate, — ea cere ca educatorul să fie un adevărat măestru în arta sa. Precum un actor fără de capacitate nu se poate nici apropiá de nivelul perfecțiunii, așá nici educatorul fără deosebită vocațiune nu va avé bucurie și plăcere în grelele sale funcțiuni și nu va atinge rezultatul dorit.

A defini importanța și sublimitatea acestei misiuni nu e capabilă nici cea mai subtilă filosofie. O putem numai simți în activitatea sa, căci are de format materialul cel mai perfect, spiritul, partea divină a omului. Acest material are să-l formeze, să-l desvoalte, să-l înzestreze cu calități, cu podoabe nobile, noue. Cine cunoașce cu câtă plăcere se ingrișce o mică plantă, o frumoasă floricea: își va puté imaginá, cu cât mai mare trebuie să fie plăcerea cu care creșcem o ființă cu spirit dumnezeesc.

Cine-și iubeșce cariera cu toată căldura inimei, nu-i va simți atât de apăsător greutățile. Va aflá plăcere în lucrarea pentru binele obțesc; în a jertfi, a osteni fără interes. Dacă se poate cineva rădicá la înălțimea sublimă a acestei ocupațiuni, o îndeplineșce cu entusiasm și nu-i va páre plictisitoare; îi va uitá greul și neplăcutul. Nu numai spini, ci și floricele vom puté culege pe calea acestei carieri. Abstrăgând de la simțul mulțumitor, ce-l produce binefacerea umană, prin care am contribuit și noi la propășirea indiviđilor și prin aceasta a omenimei, să nu uitám de momentul frumos, și de bucuria părinților, ce le oferim prin ostenele noastre. Toată nădejdea părintelui e concentrată în pruncuțul seu; binele acestuia e condițiunea principală a fericirii părințești. Pentru el munceșce, luptă, ziua-noaptea și nutrit de speranța viitorului, uitá greutățile trecutului, mărindu-și bucuria presintelui. Să nu uitám cu câtă încredere ne disting părinții, când ne încredințează ingrișirea acestor tesauri scumpi. Cine a vêđut în ochii părinților licărind lacrimile bucuriei, când a strîns la pept fetița reîntoarsă din grădinița școalei, cu sinul plin de floricele delicate: s'a putut convinge, că osteneala învățătoarei n'a fost însedar.

(Va urmá.)

ELENA FABIAN.

Poesii populare.

— Din Ineu în Bihor. —

Ge șeđi Petre supărat,
În scaun ingrădinat?
— Cum n'oi ședé supărat,
Când lumea-am încungiurat,
Pe soruța n'am d'aflat.
— Dacă Petre-i vreme așe,
Fă-ți Petre scară de ceară,
Și te sui la sfântul soare
Și-l chiamă de nănaș mare,
Pe Ddeu grăitor,
Pe luceafar chemător,
Și pe stele corintele,
Și pe fusteii — corintei.

Nu me huli maică reu,
Până-oi fi la pragul teu,
Că pragul ți l-oi lăsá,
Și mai mult n'oi înturná.

AVRAM IGNA.

SALON.

Toamna.

Frunze ofelitate atâră slab de ramurile arborilor. Petiola lor se cutremură înteu lin, încetul cu încetul tot mai tare, apoi sërmane cad c'un șovăitor suspin, primind sârutul morții, al nemiloasei desbinătoare de cele pămênțești.

Și groaza lor e întemeiată, căci își vęd surorile îngâlbenite, așternându-se pe pământul acoperit de moloz și zăriște, mărturisitori de-ai pieririi...

Me iau fiori, me cutremur... mi-e frig.

Neliniștit bate vântul geamul, pe care-mi apăs fruntea îndurerată. Ochii-mi împăingenați privesc la tortura ce o sevrșește și mi-i milă de cei supuși morții. Cum îi sbiciuiește, ce rescuire, ce svêrcuire! Din norocire, aceia nu mai simt, vitrigitatea nu-i inspăimântă!

O vântule, nu fii așa tiran! Nu luă într'atâta în ris pacea vecinică!

Sau poate numai cu deplina putređiciune, vine odihna? Când nici o urmă nu mai poate dovedi foasta existență?

Ce desperător!

Vântule! Lasă din cruđimea ta lipsită de compătimire. Nu veđi teroarea ce-o produci celor ce respiră încă? Mai vrei să le mărești frica? Ești — crud! Ah, ce bubuit!

Vântule e furios...

O, de ar ști, cu ce dor am așteptat aceasta tristă stare a naturei! Vremea, când tot internu-mi e predominant de melancolie... vędând cum totul trece, totul dispăre, totul se prefăce în nimica... nimica.

Toamnă! Te înțeleg!

Durerea ta e înfrănată de receală, spre a nu o divulgă. Da, durerea cea ascunsă inspiră respect, admirațiune. Neființă, te iubesc, te-am dorit, căci me șcii înduioșă.

Molcom atinge vântul geamul, și par că-mi cere intrare, căci nu-l mai părăsește. Îi fac pe voie. Și atunci dulce începe a șopti. Îmi alintă lin auđul. Eu îl înțesc. Me forțez a-l ascultă... da... aud... îl pricep...

— Copilă, te rog slăbește din iubirea ta cătră ea, sërmana.

Eu clătin din cap, suriđând trist.

— Te implor, acceptează dorința-mi; ești încă așa de tineră și fericirea nu ai gustat-o. Nu ride așa sarcastic, dubitând; dacă n'ai cunoscut-o până acú, ai s'o cunoșci încă. Ești fragedă și ar fi păcat să te jertfești dragostei pentru đina Toamna. Am să-ți povestesc cauza jalei sale, a dorului ce o stinge.

„Trăiau odată patru surori. Le chemă: Primăvara, Vara, Toamna și Iarna, — toate frumoase fără seamên. Erau și fericite, vesele, afară de Toamna. Căci iubirea și reuibirea numai ea nu le cunoșcea. Și eră palidă, ideal-frumoasă; dar avea o purtare respingătoare, din pricina inimii sale reci, fiind că nu avea de loc încredere în adevêrul acestor simțiri. Se întemplă odată, că se abătú la o grădină minunată, în-

grădită, în care pe glia cu iarbă presărată de gingașe flori, dormia un tiner la umbra unui teiu. De frumusețea-i deveni într'atât de fascinată, încât câteva clipe stete locului, nu îndrăsní nici să sufle, spre a nu-i conturbá liniștea somnului. Într'aceste tinerul se deșteptă. Zărind ochii-i negri, de o frumusețe incomparabilă, ea nu se mai putú stăpâni, involuntar îi întinse brațele. El inșe se uită străin la ea.

„— Cine ești?

„— Sânt Toamna, — răspuse dênșă scurt, îndurerat slobođindu-și brațele.

„Inima-i rece, pentru prima dată a fost încălđită, dar ea n'a putut să-i deștepte dragostea, de care îi povestiau atâta surorile ei? Ah, cât eră de nefericită!

„Și lacrimi se desfăcură de pe genele-i lungi, dese.

„Tinerul vędându-i intristarea, înduioșat, electrisat o chemă să vie mai aproape. O așeđă lângă sine. Și tot mai mult vrăjit de frumusețea-i tristă, lui încă necunoscută, începú a-i spune cuvinte mângăietoare.

„În urmă ne mai putând de durere, ea întrebă:

„— De ce nu me poți avé în drag?

„El o luă atunci de mână și o puse la inimă. După aceea începú:

„— O fee rea m'a blăstemat, să cer dragoste ferbinte de la tine, care nu o poți da. La început am încercat a te evita, fiindu-mi teamă de nesucces, ș-apoi viața imi eră încă dragă, nu doriaș să o perd. Căci eră pușă drept preț, de nu-ți voiú puté trezi acea pasiune, care să me elibereze de sub afurisenia ei. În urmă încređut de persoana-mi iresistibilă, m'am pus să te caut. Și te-am aflat. O plătesc inșe scump. Căci dragostea mare ar trebui să fie concentrată într'un sârut înfocat, pe care buzele tale suave, dar palide, nu-l pot da. Șcieam aceasta la prima ochire. Voiam deci să remân nepăsător, ori câte sfortări m'ar fi și costat, numai ca durerea-ți să fie mai neînsemnată. Propusul mi l-au instrăinat ochii tei plini de reproș dureros. Simțind că și așa numai câteva clipe mai am, să-ți serve drept consolare ultimele-mi vorbe că: nu-mi pare reu să renunț la viața pentr'un astfel de preț.

„Și tăcú.

„Ea se lumină și la culmea fericirei, exclamă:

„— Vei trăi!

„Și adunându-și toate puterile, cu oareșcare desperare și temere îl sârută. Când bucuroasă îi caută ochii, vędú capul frumos căđând, c'un ultim suspin, pe pașiște...

Surorile ei de atunci n'au mai vędut-o. Ea umblă fără țintă, tăcută, spre a-și recăștigă iubirea perdută. De-atunci datează desolarea ei.

„Ascultă-me deci, nu-ți predă sufletul decât: Primăverei, cea pururea șglobie; ea te va ști mai bine reinvioră!”

— Dar e așa de frumoasă în durerea-i, așa înduioșătoare, când nu-i poți resistă...

— Lasă... mai târziu... și șoaptele deveniră și mai line, alintarea auđului tot mai neputincioasă, apoi neașteptat, vântul dispărú...

Têemplele-mi svêcnesc vehement. Me dor, poate de prea marea înțepire. Cum imi țiuie urechile! Ce bizăire... uzzzz... e așa de înduioșătoare, așa de renunțătoare... Înșe eu nu voiesc să renunț... nu... nu... mi-e frică de puterea-i doboritoare... du-te Toamnă... din inima mea... Desolare... mi-e teamă de ea... căci sânt încă așa de tineră și fericirea n'am gustat-o...

VIOARA DIN BIHOR.

Înmormântarea mitropolit. Miron

Moartea arhiepiscopului și mitropolitului Miron Romanul a produs jale adâncă în toate cercurile românești, căci reposatul și-a păstorit turma credincioasă în timpuri foarte grele.

Jalea aceasta s'a manifestat prin o mulțime de depeșe de condolență, adresele parte vicarului arhiepiscopesc dr. Ilarion Pușcariu, cât și familiei la adresa dnei și dlui Parteniu Cosma; dar mai cu seamă prin întrunirea unui mare public românesc la Sibîiu, ca să asiste la înmormântare.

Funerariile au început mercuri la 7/19 octombrie. Protopopul Papiu a slujit vecernia, apoi mortul a fost transportat de preoți în biserica catedrală, unde s'a așezat pe catafalc. Seara la 8 s'a ținut priveghiere, cântând corul clericilor. Toată noaptea au priveghiat pe rând seminariștii, cetind și cântând.

Joi la 8/20 octombrie înteu s'a oficiat liturgie în biserica îmbrăcată din afară în negru; asemenea s'a invăscut în doliu iconostasul, scaunul arhieresc, amvonul și pe jos tot. A celebrat episcopul Popea, asistat de vicarii dr. Ilarion Pușcariu, Filaret Musta, Iosif Goldiș și de alți preoți.

Biserica eră plină numai de reprezentanții corporațiilor și de alți particulari fruntași, printre cari s'au remarcat dnii Alexandru, Eugen și Zeno Mocioni; în mijloc lângă catafalc, membrii familiei. A făcut cea mai bună impresiune, că a venit și In. Pr. Ssa Ghendie, fostul mitropolit-primat al României. Biserica gr. e. a fost reprezentată prin vicarul capitular I. M. Moldovan, canonicul Gavril Pop, secretarul dr. Augustin Bunea și alții. Cântările liturgice le-a cântat corul bisericesc al seminariștilor, condus de maestrul G. Dima.

După sf. liturgie a urmat prohodul, pentru care s'a îmbrăcat în odăjdii bisericești și episcopul Mețianu, luând parte la ceremonial. Acum a cântat, sub aceeași conducere, Reuniunea română de cântări din Sibîiu. În sfârșit, episcopul Mețianu a ținut o frumoasă cuvântare ocazională și opt protopresbiteri ridicând cosciugul, l-au dus pe carul funebral și convoiul, însoțit de muzica militară, a pornit spre cimiter, unde s'au făcut rugăciunile de deslegare și sicriul a fost lăsat jos în mormânt.

Apoi o mare parte a celor ce-au luat parte, s'au adunat la „pomană” în sala mare a seminarului Andreian. La sfârșit episcopul Mețianu a intonat cântarea: „Cu dreptii odihnește Doamne” și apoi au cântat cu toții: „Vecinica pomenire”.

LITERATURĂ.

„Bassarabil”. Sub titlul „Ya-t-il encore de Bassaraba?” — Les prétendus et les vrais Bassarabes”, di-
lele acestea a apărut de sub tipar, la București, o broșură scrisă în franțuzește și datorită dlui Octav-George Lecca. Dl Lecca voește să dovedească în broșura sa, că în zilele noastre sunt câteva familii românești, coboritoare direct din vechii Bassarabi, cari înse poartă acum numiri deosebite. Autorul spre a-și dovedi afir-

mașiunea sa, se întemeiază pe o axiomă istorică a dlui Hașdău, care spune că: „ori ce familie care a avut, înainte de 1600, pe vr'unul din membrii sei Mare Ban al Craiovei, trebuie să fie considerată, ca făcând parte din Bassarabi!” Căci „Bassarabii nu erau o familie, ci mai mult o colectivitate de familii, având tradițiuni comune, un fel de castă, avându-și reședința în Oltenia și în Hațeg”. Familiile, în cari dl Lecca vede pe adevărații urmași ai Bassarabilor, sunt: Filipeștii, Floreștii, Bălenii, Crețuleștii și Bălăcenii. Ramuri ale acestui frunchiu ilustru au mai fost „Cândeștii” și „Floreștii”, împreună cu două altele mai laterale: „Mușat” și „Mănescu”. Resumând, dl Lecca socotește, că adevărații Bassarabi, cari mai trăesc astăzi, sunt cei cari fac parte din familiile enumerate mai sus, iar Bibeștii-Brâncoveni, sunt numai niște preținși Bassarabi.

Primul călindar pe anul 1899. „Călindarul Poporului” pe 1899, anul al 14-lea, a apărut tocmai acum, cu cuprins bogat și variat și e împodobit cu numeroase ilustrațiuni curat românești. Afară de partea calendaristică și alte notițe folositoare, (pe 40 pagini.) „Călindarul” are următoarul cuprins literar: „De la 1848”, (din prilejul aniversarului al 50-lea.) Adunarea de la „Dumineca Tomei” în Blaj. Andreiu Mureșianu, poetul anului 1848 (cu 2 ilustrațiuni.) Fabulă arabă. „Eu mi-s, esc, și sunt Român”, poezie de I. Dariu. „Țară fără bătrâni”, poveste de V. A. Urechia. Anecdote. Doine și icoane din lumea românească. „Revașul Nostru”, cronica întâmplărilor din septembrie 1897—sept. 1898, se extinde pe 47 pagini, cu următorii subtitli: Causa națională, afaceri culturale, afaceri bisericești, afaceri economice, fruntași români morți, de la frați, stări grele pretutindeni, etc. Economic: Cum s'ajungem la mai bine? — Uncle regule pentru grișirea sănătății. — Povește. De ris. Têrgurile din Ungaria și Transilvania etc. Ilustrațiuni. 1. Andreiu Mureșianu, portret. 2. Casa în care s'a născut Andreiu Mureșianu și alte 15 ilustrațiuni. În estan călindarul e cu o întreagă coală mai voluminos decât anul trecut, estindându-se pe o 143 pagini. Prețul înse și tot cel vechiu: 20 cr. plus porto poștal 5 cr. A se adresă: „Tipografia”, societate pe acțiuni în Sibîiu, strada Poplăcei 15.

O nouă revistă bisericească-didactică. La Iași a apărut o nouă revistă bisericească și didactică: „Viitorul” sub direcțiunea dlui dr. D. Boroian profesor.

TEATRU.

Noua fază a Teatrului Național din București. Se știe că dnii Gr. C. Cantacuzino și C. Stăncescu, s'au retras din direcțiunea Teatrului Național. În locul domniilor-lor a venit ca director dl Petre Grădișteanu și ca sub-director dl Polizu-Micșunescu. În revna și dorința sa de a încreștă o urmă mai adâncă în istoria teatrului nostru, — dl Grădișteanu, de și venit în teatru în ajunul stagiunii, a introdus, după cum aflăm din revista „Literatură și artă română”, un număr de îmbunătățiri care se încearcă a da o nouă viață și o altă aparență Teatrului Național. Astfel: A dat în întreaga țară publicațiuni, prin care pune în vederea primarilor că nici o trupă stabilă sau ambulată nu va mai pute reprezenta o piesă fără o învoire cu autorul sau traducătorul acelei piese; a intervenit pe lângă ministerul de interne ca și județul, care e obligat prin legea teatrelor, să subvină cu o sumă oare-care în ajutorul societății dramatice; a prezentat ministerului cultelor un

nou budget, în care se prevede un deficit de 70.000 lei, pentru care a intervenit pe lângă ministrul cultelor să ceară Camerei viitoare un credit spre acoperirea lui; a mărit cota-parte a societărilor cu 100 lei lunar; așa societarii clasa I au 500 lei, societarii clasa II 375, societarii clasa III 250, făcându-i în același timp părtași diferendelor de la sfârșitul stagiunii; a înființat o școală de balet, al cărei fond este suma de 5.000 lei, unde până acum s'au înscris 28 de fete; a hotărât o sumă de 5.000 lei pentru premiarea operilor dramatice originale care vor păre de valoare; a înscris în budget o sumă de 60.000 lei pentru angajarea celebrițăților străine, spre a scăpa publicul bucureșean de neomenoasa exploatare a impresarilor; a mărit numărul coriștilor și al membrilor din orchestră pentru operă și operetă; a scos din cheltuelile serale: lumina, încălzitul, plata serviciului, și a lăsat numai dreptul de autor și cheltuelile necesitate de recusită; a hotărât dublarea rolurilor; a suprimat o parte din locurile gratuite; a înființat un serviciu medical; a angajat ca gagist cu 375 lei lunar pe dl. Leonescu, care fusese înlăturat de vechea direcțiune; a propus ministerului de culte, după părerea emisă de dl. Nottara, cumpărarea Teatrului Liric pentru reprezentarea de piese mai puțin spectaculoase; și, în sfârșit, a dat interiorului teatrului o aparență mai demnă de prima noastră instituție dramatică.

BISERICĂ și ȘCOALĂ.

Rector al universității din București a fost numit de către ministrul instrucțiunii publice, profesorul C. D. Dimitrescu-Iași, unul din cei ce au obținut voturi la alegerea făcută de profesori.

Alegerea noului mitropolit la Sibiu. Consistoriul mitropolitan gr. or. din Sibiu a ținut, după înmormântarea arhiepiscopului și mitropolitului Mircea Romanul, ședință sub presidiul episcopului Ioan Mețianu, în care s'a statorit ca termen pentru convocarea congresului spre a alege pe noul mitropolit, zilele de 29, 30 și 31 decembrie n. anul curent. Ca comisar al congresului, care va avea să conducă alegerea, s'a ales arhimandritul Mustea din Caransebeș. Congresul are să se compună din 120 de deputați și anume 60 din arhidiocesa și câte 30 din diecezele sufragane: Arad și Caransebeș. Prin urmare acum sunt a se alege încă 30 din arhidiocesa și a se suplini locurile vacante. În cazul dacă nu s'ar prezintă toți deputații și astfel numărul celor din arhidiocesa n'ar fi egal cu al celor din diecezele sufragane, se vor scoate prin soarte, din partea care va avea mai mulți, atâția, cu câți întrece numărul celeilalte. Doue treimi din deputați sunt mireni și a treia parte preoți. Episcopii nu pot avea vot, decât numai dacă sunt aleși ca deputați.

Reuniunea învățătorilor români gr. c. Mariana își va ține adunarea generală la 5 și 6 noiembrie n. în Năsăud, sub presidiul dlui Iacob Pop, secretar dl. Clement Grivase. E vorba să se înființeze și un organ pedagogic. (Care apoi din lipsa spriginirii va încetă, ca cele de până acum.)

Adunare de învățători în Ibișdorfu-săsesc. Întia adunare generală a Reuniunii învățătorilor gr. cat. din despărțământul Mediaș al arhidiocesei Blașului se va ține în Ibișdorfu-săsesc, la 1/13 noiembrie, sub presidiul Elia Câmpean, notar dl. George Porima.

E C E N O U ?

Hymen. Dl. Rudolf Orghidan și dșoara Tini Popovici își vor serba cununia duminică la 18/30 octombrie în Brașov. — Dl. Iuliu Pap, absolvent de teologie al diecesei gr. c. de Oradea-mare, s'a logodit cu dșoara Salustia Selăgian din Vezend, în Sătmar. — Dl. Irimia Borchescu, absolvent de teologie al diecesei Caransebeș, se va cunună cu dșoara Elisabeta Brinzeiu în Orșova. — Dl. Nicolae Ivanescu, absolvent de teologie, la 18/30 octombrie se va cunună cu dșoara Tatiana Musta în Glimboca.

Împăratul și împărăteasa Germaniei, după o petrecere de 5 zile la Constantinopol, ș-au luat ramas bun de la sultanul, de la care au primit și căruia i-au dat multe suveniri, apoi au pornit sâmbătă mai departe spre Palestina.

Ciuma la Viena. Toată Europa e alarmată de șcirea, că în Viena s'a ivit ciuma. Iată ce s'a întâmplat. Servitorul institutului patologic al spitalului comun din Viena, cu numele Francisc Barisch, care eră însărcinat cu nutrirea animalelor și curățirea laboratorului pentru studiarea ciumei din punct de vedere bacteriologic, s'a bolnăvit de ciumă și a murit. Medicul seu, dr. Müller, asemenea a murit; cele două călugărițe asemenea s'au bolnăvit. Una din aceste e pe moarte. Din cauza acesteia s'au luat la Viena cele mai strașnice măsuri de apărare în contra teribilei epidemii.

Călinđarul săptămânei.

Ţiua sept.	Călinđarul vechiu	Călinđ. nou	Soarele
Duminică	18 Ap. și Ev. Luca	30 Clăudie	7 4 4 54
Luni	19 Pr. Ioil și M. Var	31 Wolfgang	7 6 4 52
Mărti	20 M. M. Artemie	1 Nov. (f) Toți S.	7 8 4 52
Mercuri	21 C. P. Harion cel mare	2 Pomen. Rēp.	7 10 4 50
Joi	22 P. Averchie Ep. Ieropolei	3 Hubert	7 11 4 49
Vineri	23 Ap. Iacob frat. Domnului	4 Carol Bor.	7 13 4 47
Sâmbătă	24 M. Mă Areta	5 Emeric	7 14 4 46

Proprietar, redactor răspunđător și editor:
IOSIF VULCAN. (STRADA ȂLDĂS NR. 296 b.)

Oroloage americane de buzunar.

Cu garanța că nu-și perd culoarea de nickel, construcțiunea li e mai precisă și mai bună decât a celor mai scumpe.

Prețul unuia 3 fl.

Cu garanța până ce ține provisiunea.

Pentru acesta lanț argințit cu 6) cr.

Aparat de ras automat

Fox, veritabilă fabricațiune solingenă, premia t la mai multe expozițiuni, exercițiul nu-i necesar. Taierea exclusă. Muncă curată și comodă. Scut eșce de boală de piele. Durabil și cruțător de bani.

Bucata 3 fl.

Cuțitul din oțel cu *** iar celelalte părți din alpaca.

Un cuțit separat 1 fl.

Se poate comandă la

Alexandru Pollák comisionar principal
Budapesta V. ker. Kálmán-utza 11.

Colectanților li se trimite după 5 exemplare
1 gratuit.

MERSUL TRENURILOR.

Valabil de la 1. octombrie 1898.

Cluj—Oradea-Mare—Budapesta.						Budapesta—Oradea-Mare—Cluj.									
		Accel.		Person.		Mixt.				Accel.		Person.		Mixt.	
Cluj	pleacă	11 01	5 28	7 —	6 12	—	—	Budapesta	pleacă	9 15	2 15	5 45	8 30	—	—
Huedin	"	12 20	6 40	8 37	7 54	—	—	Nagy-Káta	"	10 20	3 25	7 54	10 16	—	—
Ciucea	"	12 52	7 09	9 19	8 32	4 40	—	Szolnok	"	11 19	4 23	9 27	11 31	—	—
Bucea	"	—	—	9 33	8 51	5 13	—	P.-Ladány	"	12 55	5 55	11 53	2 —	5 —	—
Bratca	"	—	—	9 50	9 10	5 38	—	Bárand	"	—	—	12 07	2 12	5 17	—
Vad	"	1 34	7 47	10 08	9 30	6 13	—	Sáp	"	—	—	12 24	2 27	5 38	—
Aleșd	"	†1 48	†7 59	10 25	9 48	6 42	—	Berettyó-Ujfalu	"	1 33	6 30	12 46	2 47	6 04	—
Teleagd	"	2 01	8 11	10 42	10 07	7 10	—	M.-Peterd	"	—	—	1 —	3 —	6 21	—
F.-Oșorheiü	"	—	—	11 01	10 27	7 38	—	M.-Keresztes	"	—	—	1 14	3 12	6 37	—
Velența	"	2 25	8 32	11 10	10 37	7 51	—	Bors	"	—	—	1 28	3 25	6 56	—
Oradea-Mare	sosește	2 30	8 38	11 17	10 44	8 —	—	Bihar-Püspöki	"	—	—	1 36	3 32	7 08	—
Oradea-Mare	pleacă	2 38	8 43	11 32	11 04	2 22	—	Oradea-Mare	sosește	2 11	7 07	1 48	3 42	7 22	—
Bihar-Püspöki	"	—	8 51	11 42	11 15	2 37	—	Oradea-Mare	pleacă	2 18	7 14	2 06	3 58	1 22	—
Bors	"	—	—	11 50	11 22	2 48	—	Velența	"	2 25	—	2 30	4 05	1 31	—
M.-Keresztes	"	—	—	12 03	11 37	3 20	—	F.-Oșorheiü	"	—	—	2 41	4 16	1 46	—
M.-Peterd	"	—	—	12 15	11 50	3 38	—	Teleagd	"	2 50	7 43	3 03	4 38	2 19	—
Berettyó-Ujfalu	"	3 18	9 22	12 29	12 05	4 16	—	Aleșd	"	†3 04	†7 56	3 21	4 56	2 50	—
Sáp	"	—	—	12 47	12 28	4 49	—	Vad	"	3 26	8 18	3 45	5 20	3 32	—
Bárand	"	—	—	1 01	12 42	5 15	—	Bratca	"	—	—	4 06	5 43	4 08	—
P.-Ladány	"	3 56	10 03	1 34	1 19	5 31	—	Bucea	"	—	8 51	4 27	6 04	4 36	—
Szolnok	"	5 32	11 44	3 35	2 37	—	—	Ciucea	"	4 16	9 07	4 58	6 31	5 03	—
Nagy-Káta	"	6 34	12 41	4 45	5 —	—	—	Huedin	"	4 52	9 37	5 32	7 16	—	—
Budapesta	sosește	7 50	1 50	6 20	7 —	—	—	Cluj	sosește	5 55	10 37	6 39	8 33	—	—

Oradea-mare, — Beiuș, — Vașcou.

		Person.		Mixt.	
Oradea-mare	pleacă	3	50	2	40
Felix	"	4	32	3	13
Cordău	"	4	50	3	27
Drăgești	"	6	30	4	45
Ceica	"	6	50	†5	00
Sombașag-Rogoz	"	7	46	5	47
Hollod	"	7	58	5	58
Ginta	"	8	12	6	11
Șoim	"	8	38	6	36
Borz	"	†8	53	†6	50
B.-Ujlak	"	9	05	7	01
Șoncoiuș	"	†9	18	†7	13
Beiuș	"	10	04	7	47
Sudrici	"	10	27	8	09
Lunca-Băița	"	10	58	†8	21
Vașcou	sosește	11	12	8	40

Vașcou, — Beiuș, — Oradea-Mare.

		Person.		Mixt.	
Vașcou	pleacă	4	30	2	30
Lunca-Baița	"	†4	42	†2	43
Sudrici	"	5	09	3	12
Beiuș	"	5	37	3	52
Șoncoiuș	"	†5	58	†4	15
B.-Ujlak	"	6	10	†4	27
Borz	"	†6	19	†4	37
Șoim	"	6	35	4	58
Ginta	"	6	56	†5	19
Hollod	"	7	10	5	34
Sombașag-Rogoz	"	7	31	6	03
Ceica	"	†8	07	6	49
Drăgești	"	8	26	7	17
Cordău	"	9	27	†8	31
Felix	"	9	40	†8	45
Oradea-mare	sosește	10	11	3	19

Oradea-Mare—Arad.

		Person.					
Oradea-Mare	pleacă	10	20	4	25	7	30
Ósi	"	10	30	4	36	7	44
Less	"	10	48	4	56	8	06
Cefa	"	11	03	5	12	8	29
Salonta	"	11	26	5	37	9	08
Kötegyán	"	11	46	†5	57	9	37
Sarkad	"	11	57	6	09	9	51
Giula	"	12	21	6	34	10	21
Ciaba	"	2	23	7	17	4	32
Curtici	"	3	28	8	20	5	38
Arad	sosește	3	55	8	47	6	05

Arad—Oradea-Mare.

		Person.					
Arad	pleacă	5	10	11	20	9	25
Curtici	"	5	39	11	49	10	07
Ciaba	"	6	40	12	54	11	50
Giula	"	7	27	3	05	5	26
Sarkad	"	7	47	3	27	5	56
Kötegyán	"	†7	56	3	39	6	09
Salonta	"	8	28	4	10	6	17
Cefa	"	8	42	4	34	7	47
Less	"	9	04	5	—	7	51
Ósi	"	9	21	5	19	8	16
Oradea-Mare	sosește	9	32	5	30	8	31

Numerii cei groși înseamnă timpul de la 6 ore seara până la 5 ore 59 de minute dimineața. — Numerii semnați cu † înseamnă stațiunile, unde trenurile numai condiționat se opresc.